

LIETUVOS RESPUBLIKOS APLINKOS MINISTERIJA

Biudžetinė įstaiga, A. Jakšto g. 4, LT-01105 Vilnius,
tel. 8 626 22 252, el. p. info@am.lt, https://am.lrv.lt.
Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 188602370

Lietuvos Respublikos Vyriausybės kanceliarijai 2023-06-
I Nr.

DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS PROTOKOLINIO SPRENDIMO „DĖL LIETUVOS PERĖJIMO PRIE ŽIEDINĖS EKONOMIKOS IKI 2035 M. GAIRIŲ PATVIRTINIMO“ PATIKSLINTO PROJEKTO

Įgyvendindama Aštuonioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos, patvirtintos Vyriausybės 2021 m. kovo 10 d. nutarimu Nr. 155 „Dėl Aštuonioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos nuostatų įgyvendinimo plano patvirtinimo“, priemonę Nr. 6.1.10 „Dalyvaujant suinteresuotoms institucijoms ir socialiniams ekonominiais partneriams, parengti ir Vyriausybės nutarimu patvirtinti Lietuvos perėjimo prie žiedinės ekonomikos (siekiant įtraukti visas susijusias institucijas ir koordinuoti žiedinės ekonomikos įgyvendinimą ir plėtrą šalyje) iki 2035 m. veiksmų planą“, Aplinkos ministerija patikslinusi teikia Lietuvos perėjimo prie žiedinės ekonomikos iki 2035 m. gairių projektą (toliau – Projektas) Lietuvos Respublikos Vyriausybei pritarti.

Projekto tikslas – įtvirtinti kryptingą žiedinės ekonomikos politikos įgyvendinimo pagrindą suformuojant sąlygas tvariam išteklių naudojimui, apimančiam visą produktų ir medžiagų gyvavimo ciklą, užtikrinant suinteresuotųjų šalių bendradarbiavimą. Šiomis gairėmis siekiama ne tik sukurti aplinkai palankią ekonominę sistemą, bet ir pasinaudoti šalies augimo ir konkurencingumo galimybėmis taikant naujas technologijas, verslo modelius ir bendradarbiavimo formas. Projekto įgyvendinimas laikomas svarbiu žingsniu kuriant klimatui neutralią ekonomiką, todėl jo priemonės padeda įgyvendinti ir išmetamų šiltnamio efektą sukeliančių dujų mažinimo tikslą.

Perėjimas prie žiedinės ekonomikos yra esminis Lietuvos ekonominis pokytis. Lietuvos perėjimas prie žiedinės ir klimatui neutralios ekonomikos laikomas strateginiu prioritetu, įtvirtintu 2021–2030 m. Nacionalinio pažangos plane, patvirtintame Vyriausybės 2020 m. rugsėjo 9 d. nutarimu Nr. 998 „Dėl 2021–2030 metų Nacionalinio pažangos plano patvirtinimo“ (toliau – NPP), ir Nacionalinės klimato kaitos valdymo darbotvarkėje iki 2050 m., patvirtintoje 2021 m. birželio 30 d. Seimo nutarimu Nr. XIV-490 „Dėl Nacionalinės klimato kaitos valdymo darbotvarkės patvirtinimo“. Siekiama, kad iki 2050 m. Lietuvos ekonomika taptų žiediška ir neutrali klimatui.¹ Žiedinės ekonomikos plėtros svarba įvairiomis kryptimis akcentuojama ir kituose strateginiuose šalies dokumentuose, todėl projekte sujungtos Nacionalinio energetikos ir klimato srities veiksmų plano 2021–2030 m. (apsvarstytas ir jam pritarta Vyriausybės 2019 m. gruodžio 30 d. pasitarimo protokoliniu sprendimu Nr. 52²), Valstybinio atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 metų plano (patvirtintas Vyriausybės 2022 m. birželio 1 d. nutarimu Nr. 573 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. balandžio 12 d. nutarimo Nr. 519 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. balandžio 12 d. nutarimo Nr. 519 „Dėl Valstybinio strateginio atliekų tvarkymo 2014–2020 metų plano patvirtinimo“ pakeitimo“), Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo plano „Naujos kartos Lietuva“ (patvirtintas 2021 m. liepos 28 d. Europos Tarybos įgyvendinimo

¹ <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/7eb37fc0db3311eb866fe2e083228059?positionInSearchResult>

² <https://am.lrv.lt/uploads/am/documents/files/KLIMATO%20KAITA/Integruotas%20planas/Final%20NECP.pdf>

sprendimu CM4171/21 „Dėl Lietuvos ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo plano įvertinimo patvirtinimo“), Lietuvos žemės ūkio ir kaimo plėtros 2023–2027 m. strateginio plano (patvirtintas Europos Komisijos 2022 m. lapkričio 21 d. įgyvendinamuoju sprendimu C(2022) 8272 *final*)¹, atnaujinto Lietuvos pramonės skaitmeninimo kelrodžio 2020–2030 m., Lietuvos pramonės perėjimo prie žiedinės ekonomikos kelrodžio iki 2030 m., Lietuvos pramonės integracijos į Europos vertės grandinės kelrodžio (parengtas 2021 m. ir pristatytas Pamonė 4.0 komisijai pritarti), Ilgalaikės renovacijos strategijos iki 2050 m. (patvirtinta Vyriausybės 2021 m. kovo 31 d. protokoliniu sprendimu Nr. 18²), Lietuvos transporto infrastruktūros plėtros iki 2030 m. plano (patvirtintas Lietuvos Respublikos susisiekimo ministro 2022 m. vasario 9 d. įsakymu Nr. 3-86³) priemonės.

Perėjimo prie žiedinės ekonomikos gairių siekis – spręsti gamtinių išteklių eikvojimo ir jų švaistymu pasižyminčios tradicinės linijinės ekonomikos „paimti–pagaminti–išmesti“ padarinių problemas, darančias reikšmingą poveikį klimato kaitai, biologinės įvairovės mažėjimui, aplinkos kokybės blogėjimui, keliančias vis didesnę grėsmę gyventojų gerovei. Neatsakingas požiūris į išteklius lemia didėjančią atliekų kiekį dėl perteklinio vartojimo, priešlaikinį produktų ar jų komponentų nusidėvėjimą ir išmetimą, nepakankamai išnaudojamas galimybes šias medžiagas panaudoti kuriant antrinės žaliavos vertę. Juo labiau kad nuolat auganti linijinė ekonomika daro vis didesnę žalą aplinkai.⁴ Siekiant įtvirtinti tvarų išteklių naudojimą ir sumažinti ekonominio augimo neigiamą poveikį aplinkai⁵, būtina plačiau diegti ir įgyvendinti žiedinės ekonomikos modelį.

Įgyvendinant žiedinės ekonomikos sprendimus, produktų, medžiagų ir išteklių vertę išlaikoma ilgiau, atliekų sumažinama iki minimumo, tai esminis įnašas į Europos Sąjungoje kuriamą tvarią, mažai anglies dioksido į aplinką išskiriančią, efektyviai išteklius naudojančią ir konkurencingą ekonomiką.⁶ Dėl tvaraus augimo žiedinė ekonomika suteikia galimybę sušvelninti ekologinį ekonomikos pėdsaką mažinant pirminių žaliavų suvartojimą ir atliekų susidarymą, kuo ilgiau išlaikant išteklių vertę ir pertvarkant procesus svarbiausiose grandinėse. Šie tikslai iškelti Projekte, jų siekiama remiantis trimis esminiais žiedinės ekonomikos principais:

- 1) plėtojant beatliekę ir mažataršę gamybą, skatinant teikti ir tokias paslaugas;
- 2) siekiant kuo ilgiau išlaikyti produktų ir medžiagų vertę ekonomikoje;
- 3) skatinant ekonominę veiklą, paisančią natūralių sistemų atsigavimo ciklą.⁷

Praktikoje šie principai įgyvendinami lėčiau. Tai – kompleksinis, reikalaujantis ilgalaikių pastangų procesas, kurio metu svarbu užtikrinti atskirų vertės kūrimo grandinės dalyvių bendradarbiavimą, įskaitant bendrą vartotojų, gamintojų ir paslaugų teikėjų įsitraukimą, mokslo galimybių panaudojimą ir viešojo sektoriaus palaikymą. Perėjimas prie žiedinės ekonomikos modelio reikalauja kryptingo koordinavimo ir nuolatinių pokyčių atsižvelgiant į visą vertės grandinę ir kylančius iššūkius.

Projekto įgyvendinimo vertinimo kriterijai suderinti su NPP kriterijais.

Projekto tikslai siejami su atliekų prevencijos, investicijų į žaliąsias inovacijas, žaliųjų pirkimų, atliekų kiekį mažinančių aplinkai draugiškų išteklius tausojančių technologijų, pakartotinio

¹https://zum.lrv.lt/uploads/zum/documents/files/LT_versija/Veiklos_sritys/Bendroji_zemes_ukio_politika/Strateginio%20plano%20projektas.pdf

²<https://am.lrv.lt/uploads/am/documents/files/STPD/Lietuvos%20ilgalaik%C4%97%20renovacijos%20strategija.pdf>

³[https://sumin.lrv.lt/uploads/sumin/documents/files/Vie%C5%A1inimui%2BLietuvos%2Btransporto%2Binfrastrukt%C5%ABros%2Bpl%C4%97tros%2Biki%2B2030%2Bm_%2Bplanas\(1\).pdf](https://sumin.lrv.lt/uploads/sumin/documents/files/Vie%C5%A1inimui%2BLietuvos%2Btransporto%2Binfrastrukt%C5%ABros%2Bpl%C4%97tros%2Biki%2B2030%2Bm_%2Bplanas(1).pdf)

⁴ *Circularity Gap Report 2022* ataskaitoje teigiama, kad pasauliniu mastu daugiausiai išteklių sunaudojama tenkinant visuomeninius apgyvendinimo ir infrastruktūros, mobilumo, mitybos ir kasdieninio vartojimo (pagamintomis prekėmis) poreikius.

⁵ „Atsiejimas reiškia ryšio tarp „aplinkosaugos blogybių“ ir „ekonominių gėrybių“ nutraukimą. Atsiejimas įvyksta, kai tam tikru laikotarpiu aplinkosauginio spaudimo augimo tempas yra mažesnis nei jo ekonominės varomosios jėgos augimo tempas. Atsiejimas gali būti absoliutus arba santykinis. Teigiama, kad absoliutus atsiejimas įvyksta, kai aplinkosauginio spaudimo augimo tempas yra stabilus arba mažėja, o kintamasis, atspindintis ekonominę varomąją jėgą, auga. Atsiejimas yra santykinis, kai aplinkosauginio spaudimo augimo tempas teigiamas, bet mažesnis už ekonominę varomąją jėgą atspindinčio kintamojo augimo tempą“ EBPO [https://www.oecd-ilibrary.org/sites/5ab8c6da-en](https://www.oecd-ilibrary.org/sites/5ab8c6da-en/index.html?itemId=/content/component/5ab8c6da-en)

⁶ COM(2015) 614

⁷ <https://ellenmacarthurfoundation.org/topics/circular-economy-introduction/overview>

daiktų naudojimo, daiktų mainų plėtrą ir paramą jai, atliekų perdirbimą ir antrinių žaliavų naudojimą didinančiomis technologijomis.

Projekte išskiriamos šešios kryptys, kuriose bus siekiama įgyvendinti tvaresnę išteklių naudojimo praktiką taikant žiedinės ekonomikos principus ir strategijas: žiedinė pramonė, žiedinė statyba, žiedinė bioekonomika, žiediškas transportas, žiedinis atliekų naudojimas, žiedinis vartojimas ir jas jungiantis principas, užtikrinantis žiedinių sprendimų pasiūlos ir paklausos formavimą.

Projekto uždaviniai ir priemonės suformuluoti, įvertinti ir aptarti Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2021 m. gruodžio 17 d. įsakymu Nr. D1-747 „Dėl dekarbonizacijos darbo grupių, skirtų nacionalinio energetikos ir klimato srities veiksmų planui atnaujinti, sudėties patvirtinimo“ patvirtintos atliekų ir žiedinės ekonomikos darbo grupės, sudarytos iš suinteresuotų verslo, mokslo, valstybės institucijų ir visuomenės atstovų, susitikimuose.

Projekto priemonės apima žiedinės ekonomikos stebėseną vykdančiosios institucijos suformavimą, žinių ir sprendimų kūrimą, naujų darbo vietų žiedinėje ekonomikoje kūrimo paskatą, žaliųjų pirkimų reikalavimus atsižvelgiant į žiediskumo kriterijus ir jų viešosiomis investicijomis finansuojamų projektų atrankai nustatymą, žiedinių produktų paklausos formavimą skatinančią pramonę, transformacijos ir technologijų atsinaujinimo, aplinkai palankių ir draugiškų žaliavų naudojimo, išteklius tausojančių, didesnę pridėtinę vertę kuriančių technologijų ir paslaugų skatinimą, atliekų prevencijos ir tvarkymo hierarchijos principų užtikrinimo ir tvarių gyventojų vartojimo įpročių formavimą. Planuojama sukurti praktinių technologinių žinių ir sprendimų pramonei keitimosi platformą, antrinių žaliavų pramonei sistemą, nustatyti pramonės atliekiškumo indeksą, skatinti technologijų, užtikrinančių daugiau antrinių žaliavų naudoti gamyboje diegimą, pažangių atliekų paruošimo perdirbti ir perdirbimo infrastruktūros modernizavimą ir diegimą, pažangius technologinius sprendimus, užtikrinančius tekstilės atliekų perdirbimą į aukštos pridėtinės vertės produktus, skatinti diegti aplinkai draugiškas technologijas, užtikrinančias tvarių produktų kūrimą ir perdirbimą, nustatyti gamintojo atsakomybę didesniame kiekiui produktų (tekstilei, baldams, žaislams, higienos priemonėms, statybų produktams ir kt.). Projekte numatyta daug žiedinę statybą užtikrinančių priemonių: pradedant ilgalaikės perėjimo prie žiedinės statybos darbotvarkės kūrimu, statinių gyvavimo ciklo modeliavimo sistema, standartizuotų modulinų konstrukcijų iš organinių atsinaujinančių medžiagų gamybinių pajėgumų plėtra, baigiant pastatų modernizavimo ir atnaujinimo finansavimu. Žiedinio transporto krypties tikslas – skatinti tvarų gyventojų mobilumą ir mažinti kelionių nuosavu automobiliu. Planuojama viešojo transporto infrastruktūros pertvarka iškastinių kurą naudojančias transporto priemones keičiant alternatyviais degalais varomomis, viešojo transporto patrauklumo ir transporto paslaugų gyventojams gerinimo, darnaus gyventojų mobilumo, skatinant mažiau važinėti nuosavu automobiliu, gerinant dviračių infrastruktūrą ir skatinant dviračių remonto paslaugas. Žiedinės bioekonomikos kryptis apims energetiškai efektyvių ir klimatui palankių investicijų, taikant tiesioginę sąją žemės ūkyje, ekologinio ūkininkavimo plėtros skatinimą, didesnės pridėtinės vertės kūrimą iš medienos biomasės. Žiedinį vartojimą planuojama skatinti plėtojant pakartotinio daiktų naudojimo, jų mainų, keitimosi daiktais galimybių užtikrinimą, plėtojant prekybą naudotais daiktais, skatinant jų taisymo paslaugas teikiančią smulkųjį verslą, nustatant teisės aktų reikalavimus gamyboje naudoti daugkartines pakuotes, aprūpinti vartotojus atsarginėmis detalėmis ir užtikrinti remonto paslaugas, nuolat informuoti vartotojus apie jų teisę remontuoti daiktus.

Projekte numatyti poveikio ir įgyvendinimo stebėsenos rodikliai; pateikti investicinių priemonių finansavimo šaltiniai, suplanuotos finansinės priemonės išvardinant strateginio planavimo dokumentus, per kuriuos įgyvendinama konkreti priemonė.

Projekto tikslams įgyvendinti reikės 4,42 mlrd. Eur, tačiau didžioji jų dalis – 3,03 mlrd. Eur – pastatams atnaujinti ir modernizuoti planuojamos lėšos. Didžioji dalis Projekto priemonėms įgyvendinti reikalingų lėšų – 4,2 mlrd. Eur – jau suplanuotos kituose strateginio planavimo dokumentuose, papildomos – 213 mln. Eur. skirtos dar neplanuojamoms priemonėms. Jos planuojamos į ateitį orientuotiems projektams, kuriems dar nėra sprendimų, jų ieškoma arba jie negalutiniai (pvz., tekstilės perdirbimo į aukštos pridėtinės vertės žaliavas (grąžinant į tekstilės srautą).

Atkreiptinas dėmesys, kad siekiant užtikrinti Projekto tikslų įgyvendinimą iki 2035 m. planuojama iki 2030 m. Projekte suplanuotoms priemonėms atlikti jų įgyvendinimo stebėseną ir analizę vadovaujantis Strateginio planavimo metodikos V skyriaus „Stebėseną, atsiskaitymas už pasiektus rezultatus, vertinimas ir viešųjų išlaidų peržiūra“ nuostatomis. Tuomet Projektas bus patikslintas įvertinus priemonių įgyvendinimo aktualią situaciją ir atsižvelgus į Europos Komisijos rengiamų teisės aktų nuostatas, keliančias šalis narėms naujus žiedinės ekonomikos tikslus ir užduotis.

Projektas parengtas atsižvelgus į 2020 m. kovo 11 d. Komisijos komunikato Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Naujas Žiedinės ekonomikos veiksmų planas, kuriuo siekiama švaresnės ir konkurencingesnės Europos“¹ esminius principus.

Projekte naujos sąvokos ir terminai neįtvirtinami.

Teisės aktai, kuriuos reikės parengti ar patobulinti įgyvendinant Projekto priemones, išvardyti projekte.

Projektas parengtas laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų ir atitinka bendrinės lietuvių kalbos normas.

Projektas neperkelia ir neįgyvendina Europos Sąjungos teisės aktų ar jų nuostatų, nenotifikuotinas Europos Komisijai pagal Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1999 m. gegužės 20 d. nutarimo Nr. 617 „Dėl Informacijos apie techninius reglamentus ir atitikties įvertinimo procedūras teikimo taisyklių patvirtinimo“ reikalavimus.

Projektas įgyvendina Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos nuostatas.

Dėl Projekto konsultuotasi su visuomene paskelbus jį Aplinkos ministerijos interneto svetainėje.

Projektas suderintas su suinteresuotomis institucijomis pagal kompetenciją, į pateiktas pastabas atsižvelgta darbo tvarka.

Projektą parengė Aplinkos ministerijos Atliekų politikos grupės (grupės vadovė – Vilma Slavinskienė, tel. 8 698 75 027, el. p. vilma.slavinskiene@am.lt) vyriausioji specialistė Virginija Vingrienė (tel. 8 695 30 436, el. p. virginija.vingriene@am.lt).

PRIDEDAMA:

1. Lietuvos Respublikos Vyriausybės pasitarimo protokolinio sprendimo projektas, 1 lapas.
2. Lietuvos perėjimo prie žiedinės ekonomikos iki 2035 metų gairių projektas, 64 lapai.
3. Lietuvos perėjimo prie žiedinės ekonomikos iki 2035 metų gairių strateginio pasekmių aplinkai vertinimo ataskaita, 232 lapai.

Aplinkos ministras

Simonas Gentvilas

¹ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/?uri=CELEX%3A52020DC0098>

V. Vingrienė, tel. 8 695 30 436, el.p. virginija.vingriene@am.lt